

Asia C-626/19 PPU

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

22.8.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Rechtbank Amsterdam (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

22.8.2019

Hakija:

Openbaar Ministerie

Vastapuoli:

YC

Pääasian menettelyn kohde

Yleisen syyttäjän esittämä hakemus ottaa eurooppalainen pidätysmääräys käsiteltäväksi.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Tämä SEUT 267 artiklan mukainen pyyntö koskee 1) edellytyksiä, joilla yleistä syyttäjää voidaan pitää puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena, ja 2) vaatimusta, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen osalta on oltava käytössä oikeussuojakeino tuomioistuimessa.

Ennakkoratkaisukysymykset

I. Voidaanko yleistä syyttäjää, joka osallistuu lainkäyttöön pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, toimii riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä

tehtäviään ja antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen, pitää puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna oikeusviranomaisena, jos pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuin on arvioinut eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen edellytykset ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden, ennen kuin kyseinen yleinen syyttäjä on tehnyt tosiasiallisen päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta?

II. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Täyttyykö edellytys, jonka mukaan yleisen syyttäjän tehdessä päätöksen antaa eurooppalainen pidätysmääräys kyseisen päätöksen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta käytettävissä on oltava unionin tuomioistuimen 27.5.2019 antaman tuomion (ECLI:EU:C:2019:456) 75 kohdassa tarkoitettu tavoin sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset, jos etsityn henkilön käytettävissä on hänen tosiasiallisen luovuttamisensa jälkeen oikeussuojakeino, jonka puitteissa hän voi vedota pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuimessa eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätemättömyyteen ja kyseinen tuomioistuin tutkii muun muassa sen päätöksen oikeasuhteisuuden, jolla kyseinen eurooppalainen pidätysmääräys annettiin?

Unionin oikeussäännöt, joihin on viitattu

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS 1 ja 6 artikla (EYVL L 2002, 190, s. 1).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin on viitattu

Luovuttamisesta annetun lain (Overleveringswet; Stb 2004, 195) 1 §.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 YC pidätettiin Alankomaissa 5.4.2019 Procureur de la République du Tribunal de grande instance de Toursin (Toursin yleinen syyttäjä, Ranska) 27.3.2019 antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen tarkoituksena on etsityn henkilön luovuttaminen Ranskassa suoritettavia syytetoimia varten. Hänen epäillään syyllistyneen muiden kanssa suoritettuun aseelliseen ryöstöön Toursissa Ranskassa. Kyseinen eurooppalainen pidätysmääräys perustuu Toursin tutkintatuomarin antamaan kansalliseen pidätysmääräykseen.
- 2 Alankomaiden yleinen syyttäjä esitti 5.4.2019 hakemuksen ottaa eurooppalainen pidätysmääräys käsiteltäväksi. Asian käsittelyä on lykätty useaan otteeseen. Tällä välin pidätysmääräyksen antaneelle Ranskan oikeusviranomaiselle on esitetty

lisäkysymyksiä. Ranskassa syyttäjänviraston syyttäjät on nimetty toimivaltaisiksi viranomaisiksi, joilla on toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

- 3 Kysymykset esitettiin pidätysmääräyksen antaneelle Ranskan viranomaiselle sen selvittämiseksi, oliko tämä viranomaisen antanut eurooppalaisen pidätysmääräyksen niiden vaatimusten mukaiseksi, jotka Euroopan unionin tuomioistuin vahvisti 27.5.2019 antamassaan tuomiossa OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjänviranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456.
- 4 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan kyseisestä tuomiosta seuraa, että yleinen syyttäjä voidaan katsoa pidätysmääräyksen antaneeksi oikeusviranomaiseksi, jos hän osallistuu lainkäyttöön pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja toimii riippumattomasti ja jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan yleisen syyttäjän päätöksen osalta käytettävissä on oikeussuojakeino tuomioistuimessa.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 5 Openbaar ministerie (Alankomaiden syyttäjänviranomaisen), joka on esillä olevassa asiassa hakijana, väittää, että peruste, jota kansallinen tuomioistuin sovelsi eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevassa päätöksessään, on tuomion OG ja PI vaatimusten mukainen, minkä vuoksi Ranskan syyttäjänviraston syyttäjät on perustellusti nimetty pidätysmääräyksen antaneeksi viranomaisiksi.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 6 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa openbaar ministerien väitteen johdosta Ranskan viranomaisten toimittamien tietojen perusteella, että Ranskan yleinen syyttäjä osallistuu lainkäyttöön Ranskassa ja toimii riippumattomasti eikä ole olemassa vaaraa, että täytäntöönpanovaltaa käyttävä taho, kuten oikeusministeri, voisi yksittäistapauksessa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen tekemisen yhteydessä antaa syyttäjälle suoraan tai välillisesti ohjeita tai käskyjä.
- 7 Näin ollen Ranskan yleinen syyttäjä täyttää ainakin kaksi edellä 4 kohdassa esitetyistä vaatimuksista, jotta häntä voitaisiin pitää puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena. Unionin tuomioistuin muotoili nämä vaatimukset tuomion OG ja PI 73 ja 74 kohdassa.
- 8 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan Ranskan viranomaisten toimittamat tiedot herättävät kuitenkin kysymyksiä siitä, mikä merkitys on kyseisen tuomion 75 kohdassa tarkoitettulla edellytyksellä, jonka mukaan yleisen syyttäjän tehdessä päätöksen antaa eurooppalainen pidätysmääräys kyseisen

päätöksen ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuuden osalta käytettävissä on oltava kaikki tehokkaan oikeussuojan vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa.

- 9 Oikeussuojakeinon käytettävissä oloa koskeva vaatimus ilmenee ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan tuomion OG ja PI 75 kohdasta. Siinä unionin tuomioistuin katsoo seuraavaa: ”Lisäksi on huomattava, että silloin kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.”
- 10 [Hollanninkielisen version] ilmaus ”tällainen pidätysmääräys” voi viitata ainoastaan ”eurooppalaiseen pidätysmääräykseen”, eikä se voi koskea mitään muuta määräystä kuin eurooppalaista pidätysmääräystä, ei etenäkään kansallista pidätysmääräystä, johon eurooppalainen pidätysmääräys perustuu.
- 11 Unionin tuomioistuin erotti lisäksi tuomion OG ja PI 67 kohdassa kaksi menettelyllisten oikeuksien ja perusoikeuksien suojaustasoa. Ensimmäinen taso koskee suojaa annettaessa kansallista pidätysmääräystä ja toinen taso suojaa annettaessa eurooppalaista pidätysmääräystä.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin huomauttaa, että yleinen syyttäjä on useissa luovutusasioissa katsonut, että tuomion OG ja PI 68 kohdan perusteella 75 kohdassa vahvistettua perustetta ei sovelleta. Riittäisi nimittäin, että vain jommallakummalla 68 kohdassa tarkoitetulla suojan tasolla tehdään tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä päätös.
- 13 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan 68 kohdasta ilmenee, että suojan kaksitasoisuus tarkoittaa muun muassa sitä, että ”ainakin” toisella näistä kahdesta tasosta tehdään tehokkaan oikeussuojan vaatimukset täyttävä päätös. Tämä merkitsee sitä, että jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen on antanut sellainen viranomainen, joka tosin osallistuu lainkäyttöön mutta joka ei ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen on oltava tuomarin tai tuomioistuimen antama.
- 14 Tuomion OG ja PI 69 kohdassa unionin tuomioistuin katsoi seuraavaa: ”Tästä seuraa, että silloin kun jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka siitä huolimatta, että se osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa, ei kuitenkaan ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen kaltaisen kansallisen oikeudellisen päätöksen, johon eurooppalainen pidätysmääräys kytkeytyy, on puolestaan täytettävät nämä vaatimukset.”

- 15 Sen vuoksi 68 kohdasta on pääteltävä, että ainakin jommallakummalla tasolla päätöksen tekijän on oltava tuomari tai tuomioistuin. Tuomion 69 kohdassa kuvatussa tilanteessa suojan taso kansallisella tasolla – eli sen kansallisen pidätysmääräyksen yhteydessä, johon päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta perustuu – on 70 kohdan mukaan taattu.
- 16 Kyseisen tuomion 71 ja 72 kohdasta seuraa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen tekvän viranomaisen tehtävänä on sen jälkeen huolehtia tästä toisen tason suojasta, ja näin on ”silloinkin, kun tämä eurooppalainen pidätysmääräys perustuu tuomarin tai tuomioistuimen antamaan kansalliseen päätökseen”.
- 17 Kyseisen toisen tason suoja edellyttää ensiksikin, ”ettei ole minkäänlaista vaaraa esimerkiksi siitä, että täytäntöönpanovalta tietyssä yksittäistapauksessa antaa pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle käskyjä” tämän tehdessä päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta (73 ja 74 kohta). Siinä tapauksessa, että toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu (täysin riippumattomalle) viranomaiselle, joka osallistuu lainkäyttöön mutta ei itse ole tuomari tai tuomioistuin, vaaditaan myös (75 kohdassa ilmaisu ”lisäksi”), että siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä on oltava kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, toisin sanoen tuomioistuinmenettely.
- 18 Mikään edellä mainitun 68 kohdan sanamuodossa – etenkin ilmaisu ”ainakin” – ei sulje pois 75 kohdassa tarkoitetun vaatimuksen soveltamista, jos kansallisella tasolla päätöksen on tehnyt tuomioistuin tai muu oikeusviranomainen. Mainitussa 68 kohdassa edellytetään pelkästään, että tuomari tai tuomioistuin tekee joko kansallisen päätöksen tai antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Edellisessä tapauksessa tähän lisätään 75 kohdan mukainen vaatimus, että jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen on tehnyt muu viranomainen kuin tuomari tai tuomioistuin, päätöksen osalta on oltava käytettävissä oikeussuojakeino tuomioistuimessa tai muussa oikeusviranomaisessa.
- 19 Tuomion OG ja PI 75 ja 68 kohdassa esitetyt vaatimukset ovat siten rinnakkaisia.
- 20 Tämä seuraa myös 27.5.2019 annetusta tuomiosta PF (Liettuan yleinen syyttäjä), C-509/18, EU:C:2019:457, joka annettiin samana päivänä kuin tuomio OG ja PI. Kyseisessä asiassa kansallisen pidätysmääräyksen oli antanut tuomioistuin (tuomion 22 ja 54 kohta), Liettuan yleinen syyttäjä osallistui lisäksi lainkäyttöön rikosasioissa Liettuassa (42 kohta) ja hänen riippumattomuutensa täytäntöönpanovallasta oli taattu, mutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oli kuitenkin selvitettävä, ”onko kyseisen syyttäjän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tekemän päätöksen osalta käytettävissä oikeussuojakeino, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset” (56 kohta).

- 21 Silloinkin, kun kansallisen pidätysmääräyksen on antanut tuomari tai tuomioistuin, eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehdyn päätöksen osalta käytettävissä on oltava oikeussuojakeino tuomioistuimessa, jos päätöksen on tehnyt muu viranomais kuin tuomari tai tuomioistuin. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin totesi aiemmin 5.7.2019, että kyseessä on ”éclairé”. Koska esillä olevassa asiassa päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta teki Ranskan syyttäjänvirasto eikä tuomari tai tuomioistuin, 27.5.2019 annettujen kahden tuomion sanamuodon mukaan molemmat tuomion OG ja PI 68 ja 75 kohdassa asetetut vaatimukset on täytettävä.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on kuitenkin kahden 27.5.2019 annetun tuomion jälkeen todennut, että useiden jäsenvaltioiden lainsäädännössä ei säädetä tuomion OG ja PI 75 kohdassa tarkoitettusta oikeussuojakeinosta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen osalta. Tietyissä tapauksissa on väitetty, että peruste, jota kansallinen tuomioistuin soveltaa tehdessään päätöstä kansallisen pidätysmääräyksen antamisesta, täyttää kyseisen kohdan vaatimukset.
- 23 Näin on myös nyt esillä olevassa asiassa. Ranskan viranomaisten toimittamista tiedoista voidaan päätellä, että annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys yleisin tilanne on se, että Ranskan alioikeus antaa kansallisen pidätysmääräyksen, minkä jälkeen yleistä syyttäjää pyydetään antamaan eurooppalainen pidätysmääräys, koska tiedossa on jo, että etsitty henkilö ei oleskele Ranskassa. Tällaisessa tapauksessa Ranskan alioikeus on myös tutkinut eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen edellytykset ja oikeasuhteisuuden. Ranskan viranomaisten toimittamien tietojen mukaan näin tapahtui myös nyt esillä olevassa asiassa.
- 24 Tämä herättää kysymyksen siitä, onko arviointi, jonka kansallinen tuomioistuin suorittaa kansallisen oikeudellisen päätöksen tekemisen yhteydessä – ja siis ennen kuin syyttäväviranomainen tekee tosiasiallisen päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta – erityisesti, kun kyse on mahdollisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuudesta, oleellisesti niiden periaatteiden mukaista, jotka on ilmaistu edellytyksessä, että syyttäväviranomaisen antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen osalta käytettävissä on oltava kaikki tehokkaan oikeussuojan vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa.
- 25 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin korostaa, että vastattaessa tähän kysymykseen tehokas oikeussuoja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaa suhteetonta päätöstä vastaan edellyttää, että suhteellisuuden arviointi suoritetaan ex nunc. Vaikka nyt esillä olevassa tapauksessa kansallisen tuomioistuimen päätös ja päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehtiin samana päivänä, kansallisen tuomioistuimen päätöksen – ja siten myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen suhteellisuuden ennakoarvioinnin – ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen välillä voi yleensä kulua jonkin verran aikaa. Sinä aikana saattaa ilmetä uusia tosiseikkoja ja olosuhteita, joilla on merkitystä eurooppalaisen pidätysmääräyksen oikeasuhteisuuden kannalta.

Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimen suorittama ennakoarviointi ei voisi tarjota tehokasta oikeussuojaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaa suhteetonta päätöstä vastaan. Jos kysymykseen on vastattava myöntävästi, olisi joka tapauksessa loogista edellyttää, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskeva tosiasiallinen päätös on tehtävä mahdollisimman pian oikeasuhteisuuden arvioinnin jälkeen.

- 26 Jos 24 kohdassa tarkoitettuun kysymykseen on vastattava kieltävästi, esiin nousee uusi kysymys. Ranskan viranomaisten toimittamista tiedoista käy ilmi, että Ranskan tuomioistuimessa voidaan vedota eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätemättömyyteen ja että Ranskan tuomioistuin tarkastaa tällaista väitettä arvioidessaan muun muassa, oliko eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaminen välttämätöntä ja oikeasuhteista. Tämä menettely on ilmeisesti asianomaisen käytettävissä, kun hänet hänen tosiasiallisen luovuttamisensa jälkeen tuodaan Ranskan tuomioistuimeen. Kyse on siis siitä, täyttääkö eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaan päätökseen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuteen kohdistuva oikeussuojakeino, joka asianomaisella henkilöllä on tosiasiallisen luovutuksen jälkeen käytettävissä Ranskan tuomioistuimessa, tuomion OG ja PI 75 kohdassa tarkoitetun oikeussuojakeinon vaatimukset.
- 27 Vastattaessa tähän kysymykseen ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin korostaa yhtäältä, että 75 kohta ei sisällä ajallista rajoitusta, jonka mukaan oikeussuojakeinon olisi oltava käytettävissä ennen tosiasiallista luovuttamista. Toisaalta tuomioistuin pitää merkityksellisenä, että 75 kohdassa vaaditaan mahdollisuutta ”tehokkaaseen oikeussuojaan” erityisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaa suhteetonta päätöstä ja siten erityisesti mahdollista kohtuutonta luovutusta vastaan. Näin ollen voitaisiin väittää, että oikeussuoja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaa suhteetonta päätöstä vastaan on tehokas vain, jos se on käytettävissä ennen tosiasiallista luovuttamista.
- 28 Unionin tuomioistuin ei ole vielä tutkinut edellä 24 kohdassa mainittua kysymystä. Useiden jäsenvaltioiden pidätysmääräyksiä antavat viranomaiset ovat katsoneet, että tähän kysymykseen olisi vastattava myöntävästi, kun taas tuomio OG ja PI viittaa kieltävään vastaukseen. Sen vuoksi on aiheellista esittää tämä kysymys unionin tuomioistuimelle.
- 29 Vastaus tähän kysymykseen on lisäksi välttämätön, jotta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi tehdä päätöksen.
- 30 Jos se, että kansallisen pidätysmääräyksen antanut tuomioistuin arvioi edeltä käsin eurooppalaisen pidätysmääräyksen erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta, on niiden periaatteiden mukaista, jotka on ilmaistu edellytyksessä, jonka mukaan yleisen syyttäjän tehdessä päätöksen antaa eurooppalainen pidätysmääräys käytettävissä on oltava kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, ennakkoratkaisua pyytävän

tuomioistuimen on otettava eurooppalainen pidätysmääräys käsiteltäväksi ja päätettävä sen täytäntöönpanosta.

- 31 Jos tällainen ennakoarviointi ei ole kyseisten periaatteiden mukaista, edellä 26 kohdassa tarkoitettuun kysymykseen annettavasta vastauksesta riippuu, voiko ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ottaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen käsiteltäväksi ja tehdä päätöksen luovutuspyynnöstä.
- 32 Unionin tuomioistuinta pyydetään käsittelemään tämä ennakkoratkaisupyyntö SEUT 267 artiklan neljännessä kohdassa ja työjärjestyksen 107 artiklassa tarkoitettussa kiireellisessä menettelyssä.
- 33 Luovutettavaksi pyydetty henkilö on otettu säilöön odottaessa luovuttamispyyntöä koskevan päätöksen tekemistä. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei voi tehdä tätä päätöstä ennen kuin unionin tuomioistuin on vastannut esitettyihin kysymyksiin. Unionin tuomioistuimen pikaisella vastauksella onkin siten suora ja ratkaiseva vaikutus siihen, kauanko luovutettavaksi pyydetty henkilö on säilöön otettuna luovuttamista varten.